

Shirin Akiner (red.): The Caspian. Politics, energy and security.

Londen/New York: Routledge/Curzon, Taylor & Francis Group, 2004 (2006 digital printing); xiii + 405 blz.; ISBN 10: 0-415-40574-2

In deze bundel treft men 22 essays aan waarin verleden en heden van de Kaspische Zee, haar grote olie- en aardgasreserves en die van de landen daaromheen, aan de orde worden gesteld. Ook het energie- en veiligheidsbeleid in de regio komt aan bod. De wijze van benadering van de problematiek verschilt onderling. Sommige artikelen gaan vergezeld van een groot notenapparaat, in andere ontbreken verwijzingen totaal. Sommige auteurs, zo waarschuwt de eindredacteur, 'advance a highly subjective interpretation of events. Such views are not necessarily shared by the editor, but they have been left to stand without comment, since they are part of the fabric of the debate' (blz. xv). De opstellen zijn gegroepeerd rond zes thema's: achtergrond; juridische kwesties; geopolitiek en pijpleidingen; sociaal-economische kwesties; regionale opvattingen; en veiligheidsoverwegingen. Het laatste deel, getiteld 'Emerging Caspian Challenges', is een overzicht van wat er in de periode 1992-2002 bereikt werd en van nieuwe zorgen en vooruitzichten. Een en ander onder meer tegen de achtergrond van de oorlog in Irak. Wat de situatie in de drie meest bij de Kaspische Zee betrokken landen betreft, te weten Azerbeidzjan, Kazachstan en Turkmenistan, was er in de eerste twee landen sprake van 'insipient instability', terwijl de situatie in Turkmenistan 'already acutely volatile' was. De onmiddellijke vooruitzichten met betrekking tot een evenwichtiger verdeling van de nationale welvaart in deze drie landen zijn slecht. (F.v.d.B.)

Heli Tiirmaa-Klaar & Tiago Marques (red.): Global and Regional Security Challenges - A Baltic Outlook.

Tallinn: Tallinn University Press, 2006; 274 blz.; euro ISBN 978-9985-58-477-4

Deze handzame bundel van tien artikelen behandelt de veiligheidsproblematiek van de Baltische staten sinds zij lid zijn van de EU en de NAVO. De achtergronden daarvan, de dilemma's die dit oplevert en de noodzaak tot onderlinge samenwerking, komen erin aan bod. De bundel is de eerste publicatie van de Afdeling Internationale Studies in wording van het *Institute of International and Social Studies* (IISS) van de Tallinn Universiteit. De publicatie werd mede gefinancierd door de NAVO. De zoektocht van Estland, Letland en Litouwen naar hun positionering 'in the wider Euro Atlantic security agenda and their foreign and security policy interests' wordt zowel verwoord in algemene artikelen, zoals 'De nieuwe veiligheidsagenda van de regio', als in artikelen die de situatie in de drie landen afzonderlijk analyseren. De Nederlandse historicus Jeroen Bult, verbonden aan het IISS, schreef een artikel over de Baltisch-Russische relaties sinds 1991, waarin de 'geesten van het verleden' aan de orde komen. De conflicten en spanningen die zich sinds 1991 voordeden, de Russische minderheden die in de Baltische staten in de sovjetperiode zijn ontstaan en andere facetten van het nog 'onverteerde gemeenschappelijk Sovjet-Baltisch verleden' blijven, ondanks de veilige haven van EU en NAVO, in de beleveniswereld van de Balten 'rondspoken'. Er wordt in de bundel ook aandacht geschonken aan de stand van zaken met betrekking tot de huidige betrekkingen tussen de Baltische staten en de onafhankelijk geworden ex-sovjetstaten. In andere essays komen de implicaties van het huidige Russische beleid in Moldova,

Oekraïne en Belarus aan bod, alsmede de veiligheidssituatie aan de nieuwe oostelijke grenzen, deze keer gezien vanuit het perspectief van de NAVO en de EU. Rusland blijft – aldus Steven Blank, van het U.S. Army War College – een risicofactor waar het de Europese veiligheid betreft. Dit als gevolg van een 'neo-imperiaal' beleid van Rusland jegens zijn nabuurlanden en de reacties op dit beleid. (F.v.d.B.)

Ben de Pater & Otto Verkoren (red.): Noord-Amerika - Een geografie van de Verenigde Staten en Canada

Assen: Van Gorcum, 2007; 320 blz.; 29,50 euro, ISBN 90-2324-110-X

Noord-Amerika schetst een portret van een fysisch-geografische ruimte die ruwweg 500 keer Nederland beslaat. Daarnaast is ook veel aandacht voor sociaal- en economisch-geografische aspecten. De nadruk ligt, vanwege de dominantie op diverse terreinen, sterk op de Verenigde Staten. Zo wordt in het hoofdstuk over het stedensysteem een vergelijking gemaakt tussen het 'oude' Boston en het relatief nieuwe Atlanta. Verreweg de meeste Noord-Amerikaanse metropolen zijn regionale centra, die – mede dank zij hun *business services* – een belangrijke stuwende en verzorgende rol vervullen voor een uitgestrekt gebied. De schrijvers concluderen aan de hand van onder meer aantallen hoofdkantoren en passagiers op vliegvelden dat New York, Los Angeles en Chicago de drie belangrijkste wereldsteden zijn. De drie meest creatieve steden zijn San Francisco, Austin en Boston. Daarbij gaat het om de 3 'T's van economische ontwikkeling: technologie, talent en tolerantie. Ook Seattle heeft de 3 'T's, maar een stad als Detroit niet. Dat komt omdat Seattle er wél in slaagde een leefmilieu te ontwikkelen dat aantrekkelijk is voor creatieve mensen. In dit goed gestructureerde boek, met hier en daar een persoonlijke

Deze rubriek staat onder redactie van dr Fenna van den Burg. Bijdragen aan deze aflevering werden verzorgd door Willem Post MA (W.P.), deskundige op het gebied van de Amerikaanse binnen- en buitenlandse politiek en geschiedenis, verbonden aan het *Clingendael Diplomatic Studies Programme* (CDSP); Frank Kuipers (F.K.), student *American Studies* aan de Universiteit Nijmegen, thans als onderzoeksassistent verbonden aan het *Clingendael Security and Conflict Programme* (CSCP); en door Fenna van den Burg (F.v.d.B.).

De aanwinstenlijst van de bibliotheek van Instituut Clingendael wordt maandelijks gepubliceerd op de Clingendael-website: www.clingendael.nl/resources/library/acquisitions

observatie, besteden de schrijvers ook ruim aandacht aan 'de internationale politieke geografie'. De conclusie is dat de Verenigde Staten in een hecht verknoopte wereld van diplomaten en internationale organisaties een belangrijke, maar geen overheersende rol spelen. In militaire zin is dit uiteraard wel het geval. In 1984 verschenen gezaghebbende geografische studies van C.D. Eysberg over de Verenigde Staten en van B.J.S. Hoetjes over Canada. Ook *Noord-Amerika* is een goed gefundeerde introductie voor studenten geografie en planologie, docenten aardrijkskunde en iedereen die meer wil weten over de ongeveer 345 miljoen Amerikanen, Canadezen en illegalen die verstrooid leven in een gebied van bijna twintig miljoen vierkante kilometer. (W.P.)

Esther Brimmer: Seeing Blue: American Visions of the EU (Chaillot Paper No. 105).

*Parijs: Institute for Security Studies, september 2007; 77 blz.; 10,= euro
ISBN: 978-92-9198-118-2*

Met het einde van het tijdperk-Bush in het verschiet lijkt er zich ook een ontspanning voor te doen in de relatie tussen de Verenigde Staten en de Europese Unie. Na het dieptepunt in de betrekkingen rond het begin van de oorlog in Irak vinden Europa en Amerika elkaar opnieuw op traditionele transatlantische beleidsterreinen. Vanuit Amerikaans perspectief blijven er echter politieke en structurele spanningen tussen de EU en de Verenigde Staten bestaan. In een notendop is dit de inhoud van Esther Brimmers observatie van Amerika's visie op de internationale, juridische, militaire en sociale rol van de EU. Ze baseert zich hierbij allereerst op lopende kwesties. Aan bod komen o.a. het EVDB, de relatie tussen de NAVO en de EU en de uitbreiding van de EU – dit alles bezien vanuit Amerikaans perspectief.

Daarnaast onderscheidt Brimmer de afwijkende visies die Europese en Amerikaanse beleidsmakers hebben op democratie, mensenrechten, ontwikkelingshulp en het klimaat. Ten slotte stipt Brimmer de politieke veranderingen aan die zich sinds 2003 in Amerika hebben voltrokken. Daarbij geeft zij aan hoe afwijkende beleidsaccenten na de herverkiezing van Bush in 2004 en de veranderde samenstelling van het Congres het Amerikaans en Europees beleid beïnvloedden. Als voorbeeld dient Iran, waar Europese diplomatie thans de voorkeur geniet van zowel Amerika als de EU. Dit alles leidt tot de observatie dat politieke verschillen – bijv. de bestrijding van terrorisme of Amerika's rol in het Midden-Oosten – veroorzaakt worden door uiteenlopende belangen. Zulke struikelblokken kunnen door goede diplomatie worden weggemasseerd. Structureel verschil is echter hoe beide 'grootmachten' elkaar beschouwen. Centrale vraag hierbij is of Amerika en Europa elkaars rol kunnen en willen accepteren. Slechts dan zijn namelijk deze internationale spelers in staat van individuele verschillen gezamenlijke doelen te maken. Brimmer analyseert adequaat oorzaken van spanning en samenwerking tussen beide entiteiten. Hierdoor passeren veel zaken de revue. Het *paper* verliest op deze manier echter ook aan duidelijkheid. Desalniettemin is het als actuele analyse van transatlantische betrekkingen en spanningen zeker van waarde. (F.K.)

Amitai Etzioni: Security First. For a Muscular, Moral Foreign Policy.

*New Haven/Londen: Yale University Press, 2007; ix + 308 blz.; \$ 22,=
ISBN: 978-0-300-10857-6*

De in Keulen geboren Israëliisch-Amerikaanse socioloog Etzioni betoogt in deze studie dat de mensen in landen

waar de Verenigde Staten beogen een democratisering teweeg te brengen, meer geïnteresseerd zijn in, en gebaat zijn met, het scheppen van veiligheid. Volgens Etzioni zijn er sterke principiële (morele) en pragmatische redenen voor een ander Amerikaans beleid. In plaats van te pogen Irak en Afghanistan en vele andere landen te democratiseren in de hoop dat ze in 'guardians of peace and reliable friends' zullen veranderen, dient men hun 'basic security' te waarborgen: 'both for its own sake and for the sake of democracy that might gradually grow in these far away places'. Dan pas kan democratie worden ontwikkeld. Met 'basic security' bedoelt Etzioni omstandigheden waaronder het merendeel van de bevolking in een land in staat is te leven, zich op straat durft te vertonen, te werken, te studeren en aan het openbare leven deel te nemen, zonder de acute angst te worden gedood of gewond dan wel te worden geterroriseerd. Mede aan de hand van bestaande voorbeelden en ontwikkelingen adstrueert hij zijn stelling en gaat hij na wat het uitgangspunt van 'security first' voor gevolgen heeft voor het Amerikaans buitenlands beleid. Speciaal waar het kwesties betreft als 'nation building', 'social engineering', humanitaire interventies (er is eerder reden te interveniëren in Darfur en Rwanda dan in Irak en Afghanistan) en nucleaire ontwikkelingen elders. Een van Etzioni's uitspraken in dit (laatste) verband is dat hij banger is voor Rusland en Pakistan dan voor Noord-Korea en Iran, vanwege de inherente instabiliteit in de eerste twee landen en het onvermogen van hun leiders nucleair materiaal te beschermen. Ook vraagt hij zich af welke rol religie kan spelen en wat de basis kan zijn van gemeenschappelijk aanvaarde waarden in een verdeelde wereld. (F.v.d.B.)

On the occasion of the silver jubilee of the Netherlands Institute of International Relations Clingendael, five (former) editors each take a look at five of those 25 years, a five-year period when they were editor.

J.L. Heldring

looks back at the years 1983-1987 when he was editor-in-chief of the *Internationale Spectator*. Did the journal take adequate account in those years of hotbeds, burning issues and structurally emerging developments in international relations? He passes several topics in review such as the question of forecasting the end of the Soviet Empire and communism, the Russian occupation of Afghanistan and the economic rise of China. Contrary to its present-day contents, in the period under review the journal did not give any attention to foreign policy issues of neighbouring country Belgium.

Sam Rozemond

covers the 1988-1992 period. He wonders what pretensions the study of international relations (IR) may still have since no practitioner in the field had correctly predicted the fall of the Berlin Wall nor, for that matter, the strong appeal of ayatollah Khomeiny's political message across the Islamic world? Such facts remain hard to explain even with the benefit of hindsight. Scientists of IR can neither grasp these in terms of historical causality nor anticipate them short of precedents in sufficient numbers. That is why many in the discipline turned to a more normative approach for which international interference in the Gulf region provided them with ample material. They drew comfort from the liberation of Kuwait, only to discover that legalistic standards did not fit events like the disintegration of Bosnia. Another reason for modesty among professionals of IR – beside unpredicted events as both the fall of the Wall and the relative paralysis of the Security Council outliving the end of the Cold War – were the apparent shortcomings of theories of European integration in accounting for the fact that, at Maastricht, the Union shrank back from a unitary institutional build-up, while at the same time heading for a federalist single currency and even, more recently – but for negative referenda in two member states – for a full-fledged European Constitution. The more modest but equally more rewarding task of IR will be to present policy alternatives by questioning conventional wisdom,

disprove false analogies, refute delusive theories and, also, expose hypocrisy about double standards, which perhaps more than anything else breed frustration and foment conflict. Further hope may be drawn from a surmise that the today seemingly insuperable tension between political Islam and its enlightened rivals may vanish as unexpectedly as the other cold war has done before.

J.J.C. Voorhoeve

covers the 1993-1997 period and concentrates on the so-called 'safe areas'. The United Nations Security Council decided in the first half of the 1990s that a number of areas in war-torn regions were safe areas in order to shield the population and refugees there from large-scale political violence. The author briefly reviews seven different situations: six in the former Yugoslavia and one in Northern Iraq. Only two cases worked: Northern Iraq and the Bosniac enclave of Gorazde. The author lists five conditions which have to be met for safe areas to be safe indeed. One condition, which is essential in case the area is militarily indefensible is the political use by at least one major power of deterrence with long-range weapons against possible aggressors to protect the inhabitants.

A. van Staden

surveys international developments at the turn of the millennium. In the early 1990s, expectations had been raised about the advent of a posthistorical paradise of lasting peace and prosperity. At the beginning of the new century, it became abundantly clear that these expectations were not materialised. The author takes issue with the prevailing view in Europe that, above all, the incoming American administration of Bush Jr. has plunged the world into deep crisis. While this administration can be blamed for embracing a short-sighted vision of the national interest, underrating the value of multilateral institutions and overrating the usefulness of military force in dealing with complex problems of nation-building and advancing democratic development, policy differences with previous United States' administrations are less significant than is widely assumed. Moreover, America's counterparts (Russia, China and European states) are also responsible for deteriorating international relations, particularly in connection with the Iraqi crisis.

Jaap W. de Zwaan

analyses the process of European integration in the 2003-2007 period. Attention is given first of all to the constitutional crisis and to enlargement. In the context of the constitutional debate the position of the Netherlands is discussed as well as the Dutch referendum of 1 June 2005 and possibilities to bridge the gap between the Union and the ordinary citizen. As to the new Reform Treaty the question is put whether the EU is now fully prepared to face the future. In that respect it is argued that especially with regard to urgent and topical issues such as asylum and immigration policy, foreign policy and defence, as well as energy and climate change the Union's responsibilities are only weakly developed. With regard to the external dimension of European integration a plea is made for enlargement with more countries, on the condition that candidate countries fulfil the minimum requirements for membership. In direct relationship with the possibility that further enlargements will take place in future, it is argued that the Union must reflect upon additional and far-reaching internal reforms in order to maintain the effectiveness and efficiency of its cooperation.

Jaïr van der Lijn

elaborates the capacity problems of the Dutch military as far as deployment for international peacekeeping missions is concerned. Dutch public-opinion calls for military intervention can be frequently heard, in particular for Dutch involvement in Darfur. The Netherlands has, however, already forces deployed in Uruzgan, and the Ministry of Defence warns that the military apparatus is stretched to its limits. What's the problem? Why is it far from 'easy' to deploy a field hospital in Darfur? And, why does Defence face difficulties in despatching more than 2,000 of its 62,000 personnel on an international mission? It appears that the ambitions that have been set for the Netherlands Armed Forces are not easy to achieve in practice. Only half the total number of Defence personnel is available for operations. This group has to train for and recuperate from these tasks and has furthermore to fulfil the other main tasks of the Armed Forces. Moreover, the units or modules which are requested for missions are often not widely available. On top of that, so-called troop enablers, to support deployment of these modules, are required. As a result it becomes clear why the deployment of the Netherlands Armed Forces is a complex task and fulfilling the levels of ambition is difficult.

Emmy Hermans

describes a relatively new phenomenon in the field of civil-military cooperation in conflict areas: the Liaison and Observation Teams (LOT's). The LOT concept was developed in post-war Bosnia in order to be able to continue the military presence and visibility in the country, while decreasing the total number of international forces. The teams live and work in ordinary houses in the middle of a city and daily patrol their area of operation. The author argues that those teams can play a more constructive role in developing the local authorities in order to contribute to the exit strategy of the European Union Force (EUFOR). Therefore, the military team members should possess certain skills and qualities and must be assisted by civil experts. They also require better definitions and guidelines from EUFOR Head Quarters to direct both their observation and liaison activities. The author is convinced that when the lessons from Bosnia will be implemented, the LOT concept can prove worthwhile in other current and future missions.

Jos de Beus

discusses a scenario of getting rid of Dutch Euroscepticism. In the Netherlands widening and deepening of the European Union seem to go hand in hand with a growing mood of resistance to further European integration at the backdrop of a conservative upsurge and rivalry between mainstream parties and populist movements. First, he discusses a rift between the ideal of representative democracy and the decision of the present Dutch government to block a (second) referendum on the new European treaty - the Reform Treaty of Lisbon. Secondly, he draws attention to a general dilemma of size: a trade-off between the expected effectiveness of new European policies and the given legitimacy of old national policies. Thirdly, he explains the novel phenomenon of Euroscepticism in one of the oldest small member states in terms of popular aversion of 1 immigration of foreign labour and competition of emerging economies; 2 excessive regulation by European authorities in the private domain (such as smoking) at the backdrop of their continued non-regulation of urgent problems (such as climate change); and 3 the loss of influence of the Netherlands in the future European union compared to yesterday's European Economic Community. Leaders and elites can only overcome Euroscepticism by addressing these origins of resistance, while also publicly and politically claiming the inevitability of further enlargement, activism and inner reform of Europe.